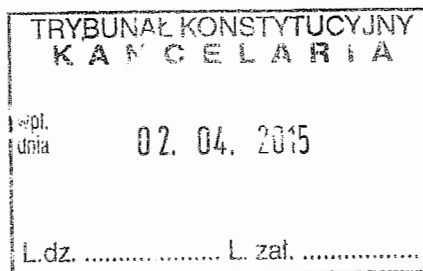

Warszawa, dnia 1 kwietnia 2015 r.

PG VIII TK 118/14

(P 79/14)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku z pytaniem prawnym Sądu Rejonowego w Gdyni I Wydział Cywilny, czy art. 386 § 6 zdanie pierwsze ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 101 ze zm.) w zakresie, w jakim umożliwia sądowi odwoławczemu wydanie wiążących sąd pierwszej instancji wskazań co do dalszego postępowania zawierających treści merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, jest zgodny z art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

– na podstawie art. 27 pkt 5 w związku z art. 33 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) –

przedstawiam następujące stanowisko:

postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.), ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 6 listopada 2014 r., Sąd Rejonowy w Gdyni I Wydział Cywilny (dalej: Sąd pytający lub Sąd Rejonowy) wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, czy art. 386 § 6 zdanie pierwsze ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (dalej: K.p.c.) w zakresie, w jakim umożliwia sądowi odwoławczemu wydanie wiążących sąd pierwszej instancji wskazań co do dalszego postępowania zawierających treść merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, jest zgodny z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.

Pytanie prawne powstało na tle następującego stanu faktycznego i prawnego.

Sąd Rejonowy w Gdyni, postanowieniem z dnia   kwietnia 2014 r. (sygn. akt   ), oddalił wniosek o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi zaocznemu Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia   kwietnia 2009 r. (sygn. akt   ). W uzasadnieniu postanowienia o odmowie nadania klauzuli wykonalności Sąd Rejonowy w Gdyni uznał, że wnioskodawca nie wykazał przejścia uprawnień na inną osobę na podstawie dokumentu, o którym mowa w art. 788 K.p.c., tj. dokumentu urzędowego lub prywatnego z podpisem urzędowo poświadczonym.

W ocenie Sądu, załączona do wniosku kserokopia umowy przelewu wierzytelności została sporządzona w ten sposób, że przed jej skserowaniem zakreślone zostały niektóre fragmenty, w tym m.in. postanowienie dotyczące ceny, które w świetle art. 535 K.c. należy do tzw. *essentialia negotii* umowy sprzedaży. W konsekwencji Sąd uznał, że przedłożony dokument został niewątpliwie przerobiony względem oryginału a poświadczenie adwokata za zgodność z oryginałem nie zawiera odpowiedniej informacji. Ponadto faktu przejścia uprawnień nie można wywieść z treści załączników do umowy przelewu, gdyż w załączniku nie wskazano jakiej umowy on dotyczy. Sąd uznał,

że nie można wykluczyć, iż poświadczona kserokopia załącznika stanowi w rzeczywistości załącznik do innej umowy.

Następnie Sąd Okręgowy w Gdańsku, postanowieniem z dnia lipca 2014 r. (sygn. akt), uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Gdyni do ponownego rozpoznania.

Sąd Odwoławczy dokonał odmiennej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, dochodząc do wniosku, że fakt przelewu został przez skarżącego wykazany. W uzasadnieniu postanowienia zawarł następujące wskazania co do dalszego postępowania przed sądem pierwszoinstancyjnym: „Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy w Gdyni z art. 788 § 1 k.p.c. i nada klauzulę wykonalności na rzecz W Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki Komandytowej z siedzibą w W rozpoznając wnioski o koszty oraz o wydanie tytułów wykonawczych” (cytat podany w treści uzasadnienia pytania prawnego).

Następnie Sąd Okręgowy w Gdańsku, postanowieniem z dnia 3 października 2014 r., odmówił dokonania wykładni postanowienia z dnia 11 lipca 2014 r., o którą zwrócił się Sąd Rejonowy w Gdyni, wyrażając wątpliwość, czy zawarcie we wskazaniach co do dalszego postępowania sformułowania zawierającego treść rozstrzygnięcia, które ma wydać sąd I instancji, podpada, czy nie podpada pod treść art. 386 § 6 k.p.c.

Zdaniem Sądu pytającego, sformułowanie przez Sąd odwoławczy w orzeczeniu kasatoryjnym wiążących wskazań co do dalszego postępowania poprzez nakazanie wydania określonego rozstrzygnięcia merytorycznego w sposób jednoznaczny przekreśla zasadę dwuinstancyjności postępowań sądowych, przewidzianą w art. 176 ust. 1 Konstytucji.

W ocenie Sądu, art. 386 § 6 zdanie pierwsze K.p.c. jest zakresowo zbyt szeroki, skoro zawarte w nim sformułowanie „wskazania co do dalszego postępowania” może być interpretowane w praktyce sądowej w taki sposób, w

którym mieści się możliwość zawarcia w nim nakazu wydania orzeczenia merytorycznego konkretnej treści.

Sąd Rejonowy w Gdyni wskazał, że od odpowiedzi Trybunału Konstytucyjnego zależy rozstrzygnięcie toczącej się przed nim sprawy, albowiem w przypadku orzeczenia konstytucyjności zaskarżonego przepisu byłby zobowiązany – zgodnie z wytycznymi Sądu Okręgowego – uwzględnić wniosek o nadanie klauzuli wykonalności z przejściem uprawnień. Uznanie zaś kwestionowanego przepisu za niekonstytucyjny spowodowałoby, że to Sąd pytający wydałby merytoryczne rozstrzygnięcie.

Przepis art. 386 § 6 zdanie pierwsze K.p.c. stanowi:

„Ocena prawna i wskazania co do dalszego postępowania wyrażone w wyroku Sądu drugiej instancji wiążą zarówno sąd, któremu sprawa została przekazana, jak i sąd drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy.”.

Sąd pytający zakwestionował przytoczony przepis w zakresie, w jakim *„umożliwia sądowi odwoławczemu wydanie wiążących sąd pierwszej instancji wskazań co do dalszego postępowania zawierających treść merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy”.*

Ze wskazanego zakresu zaskarżenia art. 386 § 6 zdanie pierwsze K.p.c. wynika, że poza zakresem pytania prawnego pozostaje ta część przepisu, w której jest mowa o związaniu sądu pierwszej instancji oceną prawną wyrażoną w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Poza zakresem pytania pozostaje także norma prawna odnosząca się do związania sądu drugoinstancyjnego oceną prawną i wskazaniem co do dalszego postępowania.

Postępowanie podlega umorzeniu z następujących powodów.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 pkt 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, pytanie prawne powinno zawierać sformułowanie zarzutu niezgodności kwestionowanego aktu normatywnego (przepisu) z Konstytucją, ratyfikowaną

umową międzynarodową czy ustawą. W myśl zaś pkt 4 ust. 1 tego artykułu, pytanie powinno zawierać uzasadnienie postawionego zarzutu z powołaniem dowodów na jego poparcie.

Sąd pytający zarzuca niezgodność art. 386 § 6 zdanie pierwsze K.p.c. z zasadą dwuinstancyjności postępowania wyrażoną w art. 176 ust. 1 Konstytucji.

Wskazany z *petitum* pytania zakres zaskarżenia sugeruje, że w procesie stosowania prawa sformułowanie – „*wskazania co do dalszego postępowania*” - interpretowane jest w ten sposób, że mieści się w nim wskazanie co do merytorycznego rozstrzygnięcia.

Powołanie dowodu na potwierdzenie tak ujętego zakresu zaskarżenia powinno więc polegać na wykazaniu, że zakwestionowane sformułowanie interpretowane jest w orzecznictwie i doktrynie w sposób jednolity, nadając tym samym kontrolowanemu przepisowi niekonstytucyjne znaczenie.

Trybunał Konstytucyjny od dawna podnosił, iż „*[n]ie podlega dyskusji że, badając zgodność aktu normatywnego z konstytucją, należy wziąć pod uwagę sposób rozumienia przepisów prawa przyjęty w praktyce i w doktrynie. Jeżeli jednolita i konsekwentna praktyka stosowania prawa w sposób bezsporny ustaliła wykładnię danego przepisu, a jednocześnie przyjęta interpretacja nie jest kwestionowana przez przedstawicieli doktryny, to przedmiotem kontroli konstytucyjności jest norma prawna dekodowana z danego przepisu zgodnie z ustaloną praktyką*” (postanowienie z dnia 4 grudnia 2000 r., sygn. akt SK 10/99, OTK ZU nr 8/A/2000, poz. 300).

W rozpatrywanej sprawie Sąd pytający przyjmuje, że sformułowanie „*wskazania co do dalszego postępowania (...) mogą być i faktycznie są interpretowane w praktyce sądowej w sposób, w którym mieści się możliwość zawarcia w nim nakazu wydania orzeczenia merytorycznego konkretnej treści.*”.

Zaprzeczeniem takiego sposobu interpretacji są liczne orzeczenia sądów i przedstawicieli doktryny, do których odwołuje się w swoim orzecznictwie także Trybunał Konstytucyjny.

„*Wskazania co do dalszego postępowania*”, wyrażone w uzasadnieniu orzeczenia sądu drugiej instancji, dotyczą sposobu usunięcia stwierdzonych uchybień oraz zakresu, w jakim może być wykorzystany materiał i czynności procesowe z poprzedniego postępowania. Wskazania te, wytyczając właściwy kierunek działań sądu pierwszej instancji, nie narzucają jednak z góry sposobu rozstrzygnięcia kwestii związanych z treścią przyszłego rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji. Warto również zauważyć, że wskazanie na konieczność przeprowadzenia określonych dowodów, a także przyjęta przez sąd odwoławczy ocena wiarygodności i znaczenia przeprowadzonych już dowodów, nie mogą naruszać zasady swobodnej oceny dowodów (*vide* – Tadeusz Ereciński [red.], *Kodeks postępowania cywilnego. komentarz. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze*, tom 2, Wydawnictwo LexisNexis, Warszawa 2009, teza 26 do art. 386, s. 194, por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2005 r., sygn. I PK 55/05, Lex nr 276253). W szczególności, sąd drugiej instancji nie może wiązać sądu pierwszej instancji swoimi ustaleniami faktycznymi, jeżeli takie poczynił. Sąd pierwszej instancji ma jedynie obowiązek wykonać wszystkie zawarte w uzasadnieniu rozstrzygnięcia drugoinstancyjnego wskazówki co do uzupełnienia postępowania dowodowego oraz zweryfikowania podanych w wątpliwość ustaleń faktycznych lub ponownego rozważenia tych okoliczności, które, według oceny sądu drugiej instancji, mają wpływ na końcowe rozstrzygnięcie sprawy. Związanie sądu pierwszej instancji wytycznymi co do dalszego postępowania wytycza jedynie minimum tego, co sąd ten powinien uczynić przy ponownym rozpoznaniu sprawy i nie oznacza, że sąd pierwszej instancji nie może przeprowadzić lub ocenić żadnych innych dowodów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2009 r., sygn. II UK 385/08, Lex nr 533101).

Związanie sądu pierwszej instancji, któremu sprawa została przekazana na skutek rozstrzygnięcia sądu apelacyjnego wskazaniami co do dalszego postępowania, nie mają charakteru bezwzględnych. Wskazania sądu drugiej

instancji co do dalszego postępowania nie wiążą sądu niższej instancji również wtedy, gdy wskazania te zdezaktualizują się ze względu na zmianę stanowiska stron i – wynikającą z tego – konieczność rozstrzygnięcia nowych żądań.

Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 26 marca 2014 r., sygn. akt P 7/13 (OTK ZU nr 3/A/2014, poz. 36), podsumowując dotychczasowe orzecznictwo i poglądy doktryny, stwierdził, że „ocena prawna i wskazania co do dalszego postępowania, o których jest mowa w zaskarżonym przepisie [art. 386 § 6 K.p.c. – przyp. wł.], mają dotyczyć sposobu usunięcia stwierdzonych przez ten sąd uchybień oraz zakresu, w jakim mogą być wykorzystane materiał i czynności procesowe z poprzedniego postępowania. Mają wytyczyć właściwy kierunek działalności sądu pierwszej instancji. Nie mogą jednak z góry narzucać sposobu rozstrzygnięcia problemów związanych z treścią przyszłego orzeczenia. W ponownym postępowaniu sąd jest zobligowany do przeprowadzenia postępowania w kierunku wskazanym w orzeczeniu sądu drugiej instancji, co jednak nie ogranicza jego kompetencji do swobodnej oceny dowodów. Nowe ustalenia faktyczne, dokonane na podstawie zebranego materiału dowodowego, uchylają zaś związanie oceną prawną i wskazaniem co do dalszego postępowania (zob. postanowienie TK z 21 lutego 2006 r., sygn. SK 1/05; zob. też wyroki SN z: 13 marca 1975 r., sygn. akt III CRN 466/74; 9 października 2009 r., sygn. akt IV CSK 157/09).”

Odczytując argumenty z uzasadnienia pytania prawnego, które doprowadziły Sąd do zainicjowania postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, podkreślić należy, że nie potwierdzają one trafności zarzutu podnoszonego w jego *petitum*.

Sąd pytający powołał się bowiem na wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 kwietnia 2013 r. (VI A Ca 975/12), w którym stwierdzono, że sąd drugiej instancji nie może zastępować własnym orzeczeniem sądu pierwszej instancji, gdyż mogłoby to prowadzić do sytuacji, w których sąd

odwoławczy orzekałby jako jedna i ostateczna instancja. Sąd pytający powołał się także na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2012 r., sygn. akt V CSK 157/11, w którym wyrażony został podobny pogląd.

Sąd Rejonowy w Gdyni odwołał się zatem do przyjmowanego jednolicie w orzecznictwie sądowym – w tym Sądu Najwyższego – rozumienia wskazań co do dalszego postępowania, po czym krytycznie odniósł się do odmiennego sposobu ich interpretacji przez Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie rozpatrywanej przez Sąd pytający (i w innej podobnej sprawie, sygn. akt

). Wyraźnie bowiem zaznaczył, że w chwili wydania postanowienia, Sąd Okręgowy w Gdańsku mógł zapoznać się z powołanymi orzeczeniami Sądu Apelacyjnego i Sądu Najwyższego, a mimo to nie podzielił wyrażonych w nich poglądów.

Tym samym Sąd pytający wykazał, że postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku, wydane w rozpoznawanej sprawie, zawierające w swoim uzasadnieniu polecenie wydania merytorycznego rozstrzygnięcia w postaci nadania klauzuli wykonalności, odbiega od przyjmowanego powszechnie w orzecznictwie sądowym poglądu, że wskazania sądu odwoławczego nie mogą sugerować, a tym bardziej przesądzać, o treści przyszłego rozstrzygnięcia.

Istotą zarzutu pytania prawnego nie jest więc przepis art. 386 § 6 zdanie pierwsze K.p.c. – w zaskarżonym zakresie – a prawidłowość rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd Okręgowy w Gdańsku, który uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w Gdyni i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, a w uzasadnieniu postanowienia, zamiast udzielenia wskazań co do dalszego postępowania, odniósł się wprost do przyszłego merytorycznego rozstrzygnięcia.

Problem, który wystąpił na tle niniejszego pytania dotyczy zatem stosowania prawa, które nawet gdyby uznać za błędne, pozostaje poza kognicją Trybunału Konstytucyjnego. Trybunał jest bowiem „*sądem prawa*” a nie „*sądem faktów*”, nie może więc pełnić funkcji kolejnej instancji odwoławczej – nie bada

zgodności z prawem i słuszności podjętych przez organy orzekające rozstrzygnięć (*vide* – postanowienie z dnia 16 marca 2011 r., sygn. akt P 36/09, OTK ZU nr 2/A/2011, poz. 16 i powołane tam orzeczenia).

W konsekwencji, merytoryczne rozpoznanie pytania prawnego uznać należy za niedopuszczalne, i wobec tego umorzyć postępowanie na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. Pytanie prawne, w myśl art. 193 Konstytucji, nie może służyć jako środek kontroli stosowania prawa w praktyce orzeczniczej.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego
Robert Hernand
Zastępca Prokuratora Generalnego